

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік
рәміздерінің 30 жылдығына арналған
**«МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕР ЖӘНЕ ҰЛТ
АРХИТЕКТУРАСЫ»**

атты халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
30 наурыз 2022 ж.

МАТЕРИАЛЫ
международной научной конференции
**«ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ
АРХИТЕКТУРА»**
посвященной 30-летию Государственных символов
Республики Казахстан.
30 марта 2022 г.

MATERIALS
of the international scientific conference
«STATE SYMBOLS AND NATIONAL ARCHITECTURE»
dedicated to the 30th anniversary of the State symbols
of the Republic of Kazakhstan.
30 March, 2022

НҰР-СҰЛТАН
NUR-SULTAN

УДК 001
ББК 72
Қ.18

Қ.18 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерінің 30 жылдығына арналған «МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕР ЖӘНЕ ҰЛТ АРХИТЕКТУРАСЫ» атты халықаралық ғылыми конференциясының материалдары/Материалы международной научной конференции «ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ АРХИТЕКТУРА» посвященной 30-летию Государственных символов Республики Казахстан/ Materials of the international scientific conference «STATE SYMBOLS AND NATIONAL ARCHITECTURE» dedicated to the 30th anniversary of the State symbols of the Republic of Kazakhstan – Нұр-Сұлтан: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2022.– 306 б. - қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде.

ISBN 978-601-337-649-3

Жинаққа ғалымдардың, докторанттардың, магистранттардың, студенттердің жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелеріне, сондай-ақ этноархитектура саласындағы ғылыми зерттеу нәтижелері және сәулет пен құрылыстағы жалпы проблемаларға арналған баяндамалары енген.

The proceedings are the papers of researchers, doctoral students, undergraduates and students on topical issues of natural and technical sciences and humanities also the results of scientific research in the field of ethnoarchitecture and general problems in architecture and construction.

В сборник вошли доклады ученых, докторантов, магистрантов и студентов по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук, а также результаты научных исследований в области этноархитектуры и общих проблем архитектуры и строительства.

**УДК 001
ББК 72**

ISBN 978-601-337-649-3

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2022**

- 17-ыдыс қоймасы;
 - 18-ветеринариялық зертхана;
 - 19-басдезбарьермен кіру
- Қорытынды

Ұсынылып отырған мақаланың желісі еліміздің агроөндірістік әлеуетін жақсартуға бағытталған, атап айтқанда еліміздің ауылды аймақтарында өзінің өміршеңдігін көрсетіп жүрген кішігірім құс өндірісімен айналысатын фермалар мен камбинаттардың ауыл өмірінде көптеп кездесуін айтуға болады. Қазіргі кезде аталмыш орталықтардың дені “стихиялы” бей-берекет түрде пайда болуда. Жоғарыда айтылғандарды негізге ала отырып осы мақаланың желісінде біршама қордаланып қалған сұрақтарға жауап беруге тырысытық. Мақалада құс агроөндірісі орталықтарының сәулеттік жобалау шешімдері және олардың функциялық орналасуы біршама деңгейде қарастырылды, яғни құс фермасының бас жобасы, ішкі бөлмелер тобының құрамы сыртқы композициялық шешімдері және басқа да сәулеттік ерекшеліктері қарастырылған. Қорыта келе айтқанда ауылдардың агротуризмін дамытудың бірден бір жолы, заманауи фермалардың болуы болып табылады. Ұсынылған жоба құс шаруалығының дамуына және ауылдың экономика жағынан өсуіне де өз септігін тигізеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

- 1 <https://kak-eto-sdelano.livejournal.com/146246.html>
- 2 Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы "14" мамырдағы № 508 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2020 жылға дейінгі тұжырымдамасы
- 3 Голованова Э.Н. 'Птицы и сельское хозяйство' - Ленинград: Лениздат, 1975 - с.168
- 4 Архитектура зданий ремесленных центров: монография.- Астана: ИП “Дана” издательство, 2018.-271 с.:ил.

ӘОЖ 72.012

СӘУЛЕТ ӨНЕРІ ЖӘНЕ СӘУЛЕТТІК ЖОБАЛАУДАҒЫ ТҮС

Нурмаганбетов М. Т.

marlen45627@gmail.com

«Дизайн және инженерлік графика» кафедрасының 2 курс студенті, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі- Тусупбекова Ш. М.

Ғимараттарды жобалау кезінде сәулетшінің қолындағы ең маңызды композициялық құрал-бұл түс. Ғимараттарда түстерді қолдану көптеген жылдар бойы дамып келеді. Шефшауэннің, Марокконың азурылы көшелерінен бастап, Оңтүстік Африканың Кейптаун қаласына дейін, қазіргі әлемнің үнсіз түстерінің арасында ерекше жарқын түстер бар [2]. Бүгінгі таңда бұл түрлі-түсті аудандар әлемдегі ең эксцентрлік туристік магниттердің бірі болып табылады. Соңғы онжылдықта кейбір дәстүрлі мұнды қалалар, соның ішінде Лондон және Еуропаның басқа қалалары үйлердің сыртқы және интерьерінде батыл түстерді қолдана бастады.

Сурет 1. Шефшауэнн

Сурет 2. Кейптаун көшелері

Ашық түстер қаланың сыртқы түрін айтарлықтай өзгерте алады, бірақ көптеген сәулетшілер түс эволюциясына қатысуға батылы жетпейді. Түстер перспективаны дамытуға және көрерменнің сәулеттік дизайнды түсінуін тереңдетуге көмектесетіндіктен, бұл көптеген сәулетшілердің артқы қалтасында ұстайтын керемет құралы болып саналады. Тек ең дамыған сәулетшілер түс сипаттамалары мен көздің бейімделуіне байланысты факторларды түсінеді. Сәулеттік дизайндағы түстерді жақсы пайдалану үшін визуалды тиімділік пен жайлылық туралы білімді кеңейткен дұрыс. Ойынға барлық ғылым мен эстетиканы қолдану көрерменді шаршатпай, көрнекі түрде ынталандыратын ғимараттарды жобалауға көмектеседі.

Модерн қозғалысының шеберлерінің бірі Ле Корбюзье, егер ғимараттарда түрлі-түсті комбинациялар болса, онда олар поэзияның жоғары дәрежесіне жетеді деп дәлелдеді. Ғимараттардың құрылысында түс пен пішін маңызды рөл атқарады, өйткені бұл аспектілер адамдардың көңіл-күйі мен мінез-құлқына әсер ететін, ғимараттарда тұратын бейсаналық пайдаланушының бағытталған және түсіретін жасырын ақпаратты береді [3].

Сондай-ақ түс бөлмелердің пластикалық қасиеттерін ашу мүмкіндігіне ие, кеңістікті ұйымдастыруға ықпал ете алады және қозғалысты бағыттаушы құрал бола алады. Түстің көмегімен белгілі бір ырғақты енгізуге болады, композициялық түйіндер орындарында түс

екпіні жасалады, интерьерлердің психологиялық өзара байланысы қалыптасады. Түсті шешімнің дамуын үш кезеңге бөлуге болады.

Бірінші кезең - кеңістіктер жүйесінде немесе бөлек кеңістікте түстерді таңдау. Түсті таңдау әдетте ғимараттың немесе интерьердің бағытымен байланысты. Солтүстікке қарайтын бөлмелер әдетте жылы түстермен боялады: кремді ашық-қоңыр, өрік түстес және т.б. Бұл бөлмеде тікелей күн сәулесінің болмауын ішінара өтейді, оның микроклиматын көзбен жылытады. Солтүстік аймақтарда оңтүстікке бағытталған бөлмелерді жылы түстермен бояуға болады, өйткені онда сіз бөлмелердің қызып кетуінен қорықпайсыз.

Табиғи күндізгі жарық түспейтін бөлмелерде жылы немесе бейтарап-жылы түстермен бояу ұсынылады. Суық түсте оңтүстікке немесе оңтүстік-батысқа, орталық аймақтарға бағытталған бөлмелер, сондай-ақ жоғары жылу бөлетін бөлмелер болуы мүмкін.

Сурет-3.

Тыныштандыратын микроклиматты жасау қажет болған кезде суық түстер орынды. Суық – көк, сұр-көк, жасыл түстер толқуды төмендетеді - сондықтан олар балалар жатын бөлмелерін, оқу кабинеттерін және т.б. бояу кезінде қолданылады. Үлкен бөлмелерді таза қаныққан түстермен бояуға болмайды. Түспен қаныққан мұндай бөлмеде адам өзін нашар сезінеді, тез шаршайды. Үлкен бөлмеде қаныққан таза түсте тек ұсақ бөлшектерді бояу ұсынылады: шамдар, панельдер, жиһаз элементтері және т.б.

Сурет-4.

Тұрғын үй және қоғамдық ғимараттардың ішкі және сыртқы түріндегі түс көбінесе суретшінің субъективті көзқарасына байланысты болса, онда өндірістік ғимараттардың интерьерінде түс осы ғимараттардың және олардың элементтерінің мақсатына, бағдарына,

жылудың сипатына байланысты алдын ала анықталады. Сондықтан өнеркәсіптік ғимараттар үшін түсті реттеу әзірленді.

Белгілі бір түстерді пайдалану басқа психологиялық әсерге қол жеткізе алады. Мысалы, қызыл түсті интерьерге енгізу салтанаттылық, мерекелік әсер тудырады. Түстердің қарама-қарсы үйлесімі адамды толғандырады. Ал Ньюанстық комбинациялар керісінше тыныштандырады.

Түс схемасын әзірлеудің екінші кезеңі - сәйкес түс қатынасын таңдау, өзара әрекеттесетін түстердің контрастын және жарықтық айырмашылығының дәрежесін анықтау. Бұл жағдайда түс мөлшері критерий болуы мүмкін.

Үшінші кезең - безендіруге арналған материалдарды таңдау және жарық көздерін таңдау. Мұнда сәулетші әрлеу материалдарының қасиеттерін, олардың беттерінің текстурасының сипатын және табиғи және жасанды жарықтандырудың сипатын ескеруі керек. Соңғы фактор маңызды, себебі кейбір түстер ақ күндізгі жарыққа қарағанда басқа сәулелену спектрі бар жасанды жарықпен бұрмаланады. Мысалы, сәулеленудің сары спектрі бар қыздыру шамдары немесе салқын сәулелену спектрі (CFL) бар кейбір люминесцентті лампалар бөлменің түсін қатты бұзады.

Қыздыру шамдарымен сары және қызыл тондардың қанықтылығы артады, көк реңктер жасылға, күлгін және көк қара түске айналады. Қысқасы, қыздыру шамдарының сәулелерінің спектрі боялған беттердің түсіне қабаттасып, түстердің қоспасы пайда болады.

Түс схемасын таңдау кезінде түс климаты әрқашан анықтаушы фактор емес. Әдетте, интерьердегі түс схемасын таңдау күрделі үлгілерге бағынады, бірақ кез келген жағдайда түс комбинациясы үйлесімді болуы керек. Интерьердегі түстерді қолданудың бірқатар теориялары бар: оңтайлы түстер теориясы (профессор Рабкин), соған сәйкес интерьерде көзді ең аз шаршатпайтын жасыл және сары-жасыл түстер ғана қолданылуы керек: бейтарап түс; жетекші немесе басым түс теориясы: психофизиологиялық теория; Профессор Бирптің түсті фокустау теориясы; табиғи түс теориясы және т.б. Осы теориялардың әрқайсысын пайдалану нақты жағдайларда мүмкін. Мысалы, жарқын заттар сатылатын дүкеннің сауда аймағының интерьерін бояу кезінде бейтарап түс теориясын қолданған жөн, оған сәйкес барлық қоршау беттері мен жабдықтар бейтарап ахроматикалық түске ие болуы керек, оған қарсы тауарлардың түстері одан да қанық көрінеді.

Сонымен қатар, ахроматикалық тон кез келген түспен үйлеседі. Біз әрқашан табиғатта түстің таралуынан туындайтын табиғи түс теориясын пайдалана аламыз, ол әдетте адамда жағымды эмоцияларды тудырады. Бұл теорияның тамыры ежелгі қытай философиясында жатыр, кейінірек оны неміс ғалымдары Фрилинг пен Ауэр дамытып, толықтырды.

Түстің психофизиологиялық теориясы әртүрлі жыныстағы және жастағы адамдардың түсті қабылдауындағы айырмашылықты, жеңілдік пен ауырлық, суық пен ыстық елесін жасауды, бірқатар түстердің адамға күйзеліске ұшырататын және толғандыратын әсерін ескереді. Бұл теория адамның көп уақытын өткізетін бөлмелерді бояу үшін қолданылуы керек: оқу және медициналық мекемелердегі тұрғын және өндірістік бөлмелер, асханалар және т.б.

Әлемнің әртүрлі қалаларында мезгіл-мезгіл миллиондаған көріністерді тартатын және туристерді өзіне тән магнитке айналдыратын көптеген ғимараттар салынып жатыр. Ең бастысы, мұндай жарқын нысан көбінесе өте шебер емес айналаның фонында бүкіл қала кешенін жандандырып, оны жанды және серпінді етеді. Ашық түстер алдымен сәулетші үшін, содан кейін өз жұмысының нәтижесін көрген әрбір адам үшін шабыт. Ерекше түстер сәулет сезімін және жалпы өмір сезімін өзгертеді. Демек, сәулет өнеріндегі түс өте маңызды және реңктермен ойнау ғимараттың сыртқы және ішкі түрін өзгертіп қана қоймай, мүлде басқа сәулеттік бейнелерді жасайды деген логикалық қорытынды жасай аламыз. Мүмкін, күрделі пішіндердің дизайнына көшпес бұрын, кез-келген дизайнер үшін жақсы көмекші - жарқын, қаныққан түсті еске түсіру керек те шығар.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Марк Витрувий Поллион. Об архитектуре. / Пер. Ф. А. Петровского. (Серия «Из истории архитектурной мысли»). – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 320 с.
2. Усов Я.Ю. Факторы, влияющие на формирование архитектурных решений биоклиматических жилых зданий. // Устойчивая архитектура: настоящее и будущее. Тезисы докладов международного симпозиума, 17-18 ноября 2011 г. – М.: МАРХИ, 2011.
3. Sue Roaf, Manuel Fuentes, Stephanie Thomas. Ecohouse: a design guide (third edition) / UK, England: Architectural Press. – Oxford, Elsevier, 2007. – 480 с. – ISBN 978-0-7506-6903-0.
4. Spence, C., & Frings, C. Multisensory feature integration in (and out) of the focus of spatial attention. *Attention, Perception, & Psychophysics*, (2020).
5. Spence, C. Designing for the multisensory mind. *Architectural Design*, December, 42-49, (2020d).
6. Thompson, E. Listening to/for modernity: Architectural acoustics and the development of modern spaces in America. In P. Galison, & E. Thompson (Eds.), *The architecture of science*, (pp. 253–280). Cambridge: MIT Press, (1999).
7. Vorreiter, G. Theatre of touch. *The Architectural Review*, 185, 66–69, (1989).
8. Williams, A. R. *The urban stage: A reflection of architecture and urban design*. San Francisco: San Francisco Center for Architecture and Urban Studies, (1980).
9. Zardini, M. (Ed.) *.Sense of the city: An alternate approach to urbanism: The Canadian Centre for Architecture*. Montreal: Lars Müller Publishers, (2005).

УДК 721

ОРГАНИЗАЦИЯ ФИЗИЧЕСКОГО СОЦИАЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА СОВРЕМЕННЫХ ГОРОДОВ (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДА НУР-СУЛТАН)

Арғынғазина К. Ж.

kamillaarg@gmail.com

Магистрант специальности «Архитектура» Евразийского Национального Университета
им Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Научный руководитель – Чекаева Р.У.

Понятие «социальное пространство» как городской феномен сформировалось на рубеже XXI века, когда широко распространились понятия о урбанизме и вопросы о формировании удобных и комфортных для проживания городов. Это общественные пространства открытого типа, которые являются зонами досуговых, спортивных, рекреационных и социально-интеграционных целей. Социокультурная значимость общественных мест как пространств социальных играет большую роль в жизни города и в жизни каждого его обитателя.

В 2020 году по заказу центра урбанистики совместно с акиматом города Нур-Султан, английской экспертной компанией «Space syntax» было проведено исследование городской материи города Нур-Султан, на основе которого был разработан мастер-план «Нур-Султан – комфортный город». Это стратегическая разработка социально-экономического характера, целью и итогом которой является карта развития города с учетом различных групп интересов. В рамках мастер-плана «Нур-Султан – комфортный город» были поставлены конкретные цели, такие как создание комфортного города для людей; устойчивого города с чистой экологией; здорового города с активным образом жизни горожан. Именно этот стратегически важный для планирования города документ дал толчок развитию и переосмыслению общественных пространств с упором на их социальную значимость, удобство, их доступность, несущими в себе функцию площадок для социализации. Один из